

COMPENSATORY BENEFIT IN CASE OF DIVORCE

Viorica-Mihaela FRÎNTU
Lecturer PhD

Faculty of Educational Sciences, Law and Public Administration,
„Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu

ABSTRACT: IN THE SITUATION WHERE THE DIVORCE IS PRONOUNCED DUE TO THE EXCLUSIVE FAULT OF THE DEFENDANT SPOUSE, THE PLAINTIFF SPOUSE CAN ACCESS A COMPENSATORY BENEFIT THAT COMPENSATES, AS FAR AS POSSIBLE, A SIGNIFICANT IMBALANCE THAT THE DIVORCE WOULD CAUSE IN THE LIVING CONDITIONS OF THE REQUESTING PARTY. THE COMPENSATORY BENEFIT CAN ONLY BE GRANTED IF THE MARRIAGE LASTED AT LEAST 20 YEARS [ART. 390 PARA. (1) AND (2) CIVIL CODE].

THE ARTICLE PRESENTS THE CONDITIONS OF THE COMPENSATORY BENEFIT, ITS ESTABLISHMENT, FORM, GUARANTEES FOR ITS EXECUTION, MODIFICATION AND TERMINATION.

KEYWORDS: COMPENSATORY BENEFIT, DIVORCE, CIVIL CODE

Prestația compensatorie este reglementată în premieră în actualul Cod civil.

Reglementarea din Codul civil a fost în principal inspirată de Codul civil francez și Codul civil al provinciei Quebec. Spre deosebire de sursele sale de inspirație, Codul civil român supune prestația compensatorie unor condiții mult mai restrictive.¹

Codul civil român reglementează, în art. 390-395, condițiile prestației compensatorii, stabilirea acesteia, forma, garanțiile pentru executarea ei, modificarea și încetarea acesteia.

Legiuitorul a oferit un instrument juridic menit să compenseze dezechilibrul în ceea ce privește modul de viață pe care divorțul l-ar produce celui ce solicită prestația.²

Articolul 390 Cod civil prevede că în situația în care divorțul se pronunță din culpa exclusivă a soțului pârât, soțul reclamant poate beneficia de o prestație care să compenseze, atât cât este posibil, un dezechilibru semnificativ pe care divorțul l-ar determina în condițiile de viață ale celui care o solicită [alin. (1)]. Prestația compensatorie se poate acorda numai în cazul în care căsătoria a durat cel puțin 20 de ani [alin. (2)]. Soțul care solicită prestația compensatorie nu poate cere de la fostul său soț și pensie de întreținere, în condițiile art. 389 Cod civil [alin. (3)].

După cum se observă, acest drept este recunoscut de art. 390 Cod civil în favoarea soțului reclamant atunci când divorțul se dispune din culpa exclusivă a soțului pârât. Așadar,

¹ A se vedea Marieta Avram, *Drept civil. Familia*, Ediția a 2-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2016, p. 147; Cristina Nicolescu, *Dreptul familiei, Editura Solomon*, București, 2020, p. 152-153.

² Bujorel Florea, Vlad Teodor Florea, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*, Editura Hamangiu, București, 2019, p. 126.

poate fi reclamant titularul acțiunii principale de divorț, însă poate avea această calitate și pârâtul din acțiunea principală de divorț, titular al cererii reconvenționale. Ca atare, pârâtul din acțiunea principală de divorț, care formulează o cerere reconvențională prin care solicită desfacerea căsătoriei din vina exclusivă a reclamantului, dobândește calitatea de reclamant în acțiunea sa reconvențională. Prin urmare, dacă acțiunea principală de divorț este admisă și, în consecință, se dispune desfacerea căsătoriei din culpa exclusivă a pârâtului, reclamantul va putea beneficia de prestație compensatorie, dacă sunt îndeplinite cerințele normei art. 390 Cod civil. Tot astfel, dacă acțiunea principală de divorț (întemeiată pe culpa exclusivă a pârâtului sau pe culpă comună) se respinge, însă se admite acțiunea reconvențională a pârâtului (întemeiată pe culpa exclusivă a reclamantului) și, în consecință, se dispune desfacerea căsătoriei din culpa exclusivă a reclamantului, pârâtul (ca reclamant în acțiunea reconvențională admisă) are calitate procesuală activă în acțiunea în plata prestației compensatorii.³

Întrucât acordarea prestației compensatorii este condiționată de existența unui divorț din culpă, problema prestației nu se pune atunci când divorțul se realizează pe cale administrativă, notarială ori în fața instanței de judecată, însă prin acordul părților ori pe temeiul bolii care împiedică normala desfășurare a vieții de familie sau când se reține culpa ambilor soți în destrămarea relațiilor de căsătorie.⁴

Scopul declarat al prestației este acela de a înlătura, atât cât este posibil, un dezechilibru semnificativ pe care divorțul l-ar determina în condițiile de viață ale celui care o solicită.⁵ În ceea ce privește „dezechilibrul semnificativ pe care divorțul l-ar determina în condițiile de viață” ale soțului reclamant, prin această situație se înțelege diferența de standard de viață între nivelul de trai de după divorț, față de cel avut înainte de acest eveniment.⁶

Prin instituirea condiției duratei căsătoriei de cel puțin 20 de ani, alături de culpa exclusivă a soțului care ar fi obligat, legiuitorul a urmărit să limiteze câmpul de aplicare al prestației compensatorii, astfel încât divorțul să nu devină pentru unul dintre soți un factor de câștig nejustificat. Nu este necesar ca această durată, calculată de la momentul încheierii căsătoriei, să se fi împlinit la momentul formulării cererii, dar este nevoie ca ea să fie împlinită la momentul pronunțării hotărârii de divorț.⁷

Pentru a putea fi acordată prestația compensatorie, soțul inocent nu poate să solicite pensie de întreținere, în condițiile art. 389 Cod civil⁸, ceea ce înseamnă că el trebuie să opteze

³ Gabriela Cristina Frențiu, Denisa-Livia Băldean, *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 1295.

⁴ Ibidem.

⁵ Cristina Codruța Hageanu, *Dreptul familiei*, Ediția a 2-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 197.

⁶ Bujorel Florea, Vlad Teodor Florea, *op. cit.*, p. 126.

⁷ Marieta Avram, *op. cit.*, p. 149.

⁸ Art. 389 Cod civil - Obligația de întreținere: „(1) Prin desfacerea căsătoriei, obligația de întreținere între soți încetează. (2) Soțul divorțat are dreptul la întreținere, dacă se află în nevoie din pricina unei incapacități de muncă survenite înainte de căsătorie ori în timpul căsătoriei. El are drept la întreținere și atunci când incapacitatea se ivește în decurs de un an de la desfacerea căsătoriei, însă numai dacă incapacitatea este cauzată de o împrejurare în legătură cu căsătoria. (3) Întreținerea datorată potrivit dispozițiilor [alin. \(2\)](#) se stabilește până la o pătrime din venitul net al celui obligat la plata ei, în raport cu mijloacele sale și cu starea de nevoie a creditorului. Această întreținere, împreună cu întreținerea datorată copiilor, nu va putea depăși jumătate din venitul net al celui obligat la plată. (4) Când divorțul este pronunțat din culpa exclusivă a unuia dintre soți, acesta nu beneficiază de prevederile [alin. \(2\)](#) și [\(3\)](#) decât timp de un an de la desfacerea căsătoriei. (5) În afara altor cazuri prevăzute de lege, obligația de întreținere încetează prin recăsătorirea celui îndreptățit.”

între prestația compensatorie și pensia de întreținere, întrucât acestea nu pot fi cumulate. Dacă soțul inocent a solicitat o prestație compensatorie și aceasta nu a fost acordată de instanță, nimic nu-l împiedică să solicite și să obțină, ulterior, pe cale separată pensie de întreținere, dacă sunt îndeplinite condițiile legale, respectiv starea de nevoie din cauza unei incapacități de a munci survenită înainte de căsătorie, în timpul căsătoriei sau în termen de un an de la desfacerea căsătoriei, cauzată de o împrejurare în legătură cu căsătoria (art. 389 Cod civil).⁹

Prestația compensatorie nu poate fi solicitată la un alt moment decât odată cu desfacerea căsătoriei¹⁰ (fie odată cu cererea de divorț, fie pe parcursul judecării acțiunii de divorț în primă instanță). Sancțiunea nerespectării acestei limite temporale este decăderea celui îndreptățit din beneficiul acestui drept.¹¹

La stabilirea prestației compensatorii se ține seama, prevede art. 391 alin. (2) Cod civil, atât de resursele soțului care o solicită, cât și de mijloacele celui alt soț din momentul divorțului, de efectele pe care le are sau le va avea lichidarea regimului matrimonial, precum și de orice alte împrejurări previzibile de natură să le modifice, cum ar fi vârsta și starea de sănătate a soților, contribuția la creșterea copiilor minori pe care a avut-o și urmează să o aibă fiecare soț, pregătirea profesională, posibilitatea de a desfășura o activitate producătoare de venituri și altele asemenea. Toate aceste criterii exemplificative presupun împrejurări de fapt care trebuie dovedite de soțul care solicită prestația compensatorie.¹²

În ceea ce privește forma sub care se poate acorda prestația compensatorie, potrivit dispozițiilor art. 392 Cod civil ea poate fi stabilită în bani ori în natură.

Când este stabilită în bani, prestația poate îmbrăca forma unei sume globale sau a unei rente viagere, conform art. 392 alin. (1) teza I Cod civil. Renta viageră poate fi o sumă de bani determinată sau o cotă procentuală din venitul debitorului, așa cum impune art. 392 alin. (2) Cod civil. Dacă prestația compensatorie constă într-o sumă de bani, aceasta se indexează de drept, trimestrial, în funcție de rata inflației [art. 394 alin. (2) Cod civil)].

Prestația compensatorie stabilită în natură poate avea forma uzufructului asupra unor bunuri mobile sau imobile care aparțin debitorului, conform art. 392 alin. (2) teza a II-a Cod civil. În ceea ce privește durata, art. 392 alin. (3) Cod civil prevede că atât renta cât și uzufructul se pot constitui pe toată durata vieții celui care solicită prestația compensatorie sau pentru o perioadă mai scurtă, care se stabilește prin hotărârea de divorț.

În conformitate cu art. 393 Cod civil, la cererea soțului creditor, instanța îl poate obliga pe soțul debitor să constituie o garanție reală sau să depună o cauciune pentru a asigura executarea rentei.

Prestația compensatorie, în quantumul stabilit de instanță prin hotărârea de divorț, poate suferi modificări, după cum se schimbă resursele creditorului și mijloacele debitorului. Ca atare, în funcție de aceste elemente, quantumul inițial al prestației compensatorii poate fi majorat sau diminuat. Modificarea quantumului în sensul majorării sale poate interveni indiferent de forma în care se stabilește acordarea prestației compensatorii (plata unei sume globale, sub forma rentei viagere sau a dreptului de uzufruct). Dimpotrivă, micșorarea quantumului poate interveni numai atunci când prestația compensatorie îmbracă forma rentei

⁹ Marieta Avram, *op. cit.*, p. 149.

¹⁰ Art. 391 alin. (1) Cod civil: „Prestația compensatorie nu se poate solicita decât odată cu desfacerea căsătoriei.”

¹¹ Gabriela Cristina Frențiu, Denisa-Livia Bâldean, *op. cit.*, p. 1296.

¹² Marieta Avram, *op. cit.*, p. 149.

viagere sau a dreptului de uzufruct, întrucât dacă este stabilită sub forma unei sume globale, această sumă nu se poate diminua odată ce deja a fost achitată creditorului.¹³

Așa cum rezultă din textul art. 394 Cod civil, schimbarea cuantumului, în sensul majorării sau micșorării, intervine numai atunci când schimbările produse în privința mijloacelor debitorului și/sau în privința resurselor creditorului au caracter semnificativ.¹⁴

În literatura de specialitate¹⁵ s-a apreciat că simpla modificare a situației mijloacelor debitorului, a resurselor creditorului, temporar, fără a avea caracter semnificativ, nu justifică modificarea cuantumului prestației compensatorii și că pot constitui elemente de natură să justifice modificarea prestației compensatorii: concedierea creditorului sau a debitorului, care determină pierderea venitului din muncă; pierderea totală sau parțială a capacității de muncă a debitorului sau a creditorului, cu consecințe directe asupra veniturilor realizate din munca prestată; diminuarea veniturilor lunare sub valoarea venitului minim pe economie ori chiar peste această valoare, dacă diminuarea este substanțială prin raportare la venitul obținut anterior măsurii reducerii.

De asemenea, s-a arătat că aprecierea caracterului semnificativ al modificării mijloacelor debitorului sau a resurselor creditorului trebuie să se facă, de la caz la caz, de instanța de judecată sesizată cu o cerere de modificare a prestației compensatorii, în funcție de circumstanțele fiecărei cauze, de situația personală a fiecărui debitor și creditor.¹⁶

Când prestația compensatorie s-a stabilit sub forma plății periodice a unei sume de bani, aceasta se indexează trimestrial, de drept (deci fără intervenția instanței de judecată), potrivit cu rata inflației.¹⁷

Prestația compensatorie încetează, potrivit art. 395 Cod civil, prin decesul unuia dintre soți, prin recăsătorirea soțului creditor, precum și atunci când acesta obține resurse de natură să îi asigure condiții de viață asemănătoare celor din timpul căsătoriei.

Prestația compensatorie are caracter *intuitu personae*, astfel că, în cazul morții debitorului, obligația de plată nu trece asupra moștenitorilor, iar în cazul morții creditorului, dreptul la acest beneficiu nu trece asupra moștenitorilor.¹⁸

¹³ Gabriela Cristina Frențiu, Denisa-Livia Bâldean, *op. cit.*, p. 1297.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Idem*, p. 1297-1298.

¹⁶ *Idem*, p. 1298.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

BIBLIOGRAFIE

- Marieta Avram, *Drept civil. Familia*, Ediția a 2-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2016;
Bujorel Florea, Vlad Teodor Florea, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*, Editura Hamangiu, București, 2019;
Gabriela Cristina Frentiu, Denisa-Livia Bâldean, *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, Editura Hamangiu, București, 2013;
Cristina Codruța Hageanu, *Dreptul familiei*, Ediția a 2-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 197.
Cristina Nicolescu, *Dreptul familiei*, Editura Solomon, București, 2020.